

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор науково-педагогічної
роботи

В.В. Кобильник
_____ 20 ____ р.
_____ місяць

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна пропедевтична практика в закладах початкової освіти
назва навчальної дисципліни

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою Початкова освіта
назва ОПП

спеціальності 013 Початкова освіта
код і найменування спеціальності згідно з навчальним планом

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
шифр і назва галузі знань згідно з навчальним планом

Розробники комплексу: О.С. Довгань, асистент кафедри теорії та методик початкової освіти

Затверджено на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти

Протокол № 12 від «24» вересня 2019 року

Завідувач кафедри

підпис

Н.В. Гудима

«24» вересня 2019 року

Схвалено науково-методичною радою педагогічного факультету

Голова науково-методичної
ради факультету

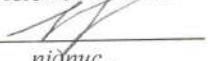

підпис

Н.В. Бахмат

Протокол № 10 від «24» вересня 2019 року

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри теорії та методик
початкової освіти

Н.В. Гудима
підпис
24 вересня 2019 р.
число *місяць*

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна пропедевтична практика в закладах початкової освіти
назва навчальної дисципліни

для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою Початкова освіта
назва ОПП

спеціальності 013 Початкова освіта
код і найменування спеціальності згідно з навчальним планом

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
шифр і назва галузі знань згідно з навчальним планом

мова навчання українська

Розробники програми: О.С. Довгань, асистент кафедри теорії та методик початкової освіти

Ухвалено на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти

Протокол № 12 від «24» Вересня 2019 року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОПЕДЕВТИЧНО ПРАКТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

1.1.ВСТУП

Навчальна пропедевтична практика в закладах початкової освіти є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми Початкова освіта підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта з додатковою спеціальністю “Дошкільна освіта” / з додатковою предметною спеціальністю “Мова і література (англійська)” і сприяє ознайомленню студентів денної та заочної форм навчання з особливостями роботи вчителя початкової школи, формуванню в майбутніх учителів професійно-педагогічних умінь навчально-виховної роботи з молодшими школярами.

В основу організації навчальної пропедевтичної практики в закладах початкової освіти здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти покладено:

- *гуманістичне спрямування, зв'язок із життям, відповідність змісту й організаційним вимогам, що ставляться сьогодні до освітнього процесу закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО);*
- *діяльнісний підхід, що орієнтує не лише на засвоєння чужого досвіду (прикладів і способів, методів і засобів), але й самовираження здобувачів в активному творчому педагогічному процесі. Майстерність починається з розуміння своїх професійних особливостей і можливостей та пошуку шляхів досягнення цієї майстерності;*
- *особистісно зорієнтований характер діяльності, що дає змогу здобувачеві осмислити роль своєї індивідуальної неповторності, ступінь її впливу на дитину. Усвідомлення високої професійної самостійності незмінно призводить до виникнення почуття відповідальності не лише за знання учнів, але й за їхній індивідуальний розвиток. У цьому найвищий зміст продуктивності його праці;*
- *інтеграцію змісту й організації практики, що передбачає здійснення міжпредметних зв'язків у проведенні освітньої роботи в закладах загальної середньої освіти;*
- *диференціацію та індивідуалізацію змісту, організацію навчальної пропедевтичної практики з урахуванням специфіки факультету, особливостей здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, умов праці закладів загальної середньої освіти та закладу вищої освіти;*
- *антропологічний підхід вимагає ознайомлення здобувачів зі специфікою роботи з дітьми різного віку, що дозволяє цілеспрямовано впливати на становлення особистості, проектувати гармонійний духовний розвиток цієї особистості, а це є необхідною умовою реалізації індивідуального підходу до навчання і виховання учнів;*
- *рефлексивний характер діяльності здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, що дає змогу йому адекватно оцінювати результати власної діяльності та діяльності учнів і коригувати їх.*

Програму навчальної пропедевтичної практики в початковій школі здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» (2 курс, 4 семестр) розроблено відповідно до навчальних планів підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта з додатковою спеціальністю “Дошкільна освіта” / з додатковою предметною спеціальністю “Мова і література (англійська)” і сприяє ознайомленню студентів денної та заочної форм навчання (протокол № 4 від 28 квітня 2016 р.), Методичних рекомендацій до складання програм практики студентів вищих навчальних закладів України (лист Міносвіти України № 3.1-5/97 від 14 лютого 1996 р.), Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 93 від 08 квітня 1993 р. (зі змінами, внесеними Міносвіти № 351 (0351281-94) від 20 грудня 1994 р.), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №6 від 30 травня 2017 р.), Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №5 від 30 травня 2018 р.), Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №7 від 30 серпня 2018 р.) та інших нормативно-правових актів у галузі освіти.

1.2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета навчальної пропедевтичної практики в закладах загальної середньої освіти - ознайомлення здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» із особливостями організації освітнього процесу в Новій українській школі (НУШ), закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих здобувачами у процесі вивчення дисциплін професійної підготовки, формування професійних компетенцій майбутніх учителів початкової школи, розвитку внутрішньої установки на педагогічну професію (розвиток педагогічної позиції), оволодіння системою компетентностей для виконання комплексу функціональних обов'язків учителя початкової школи, зокрема таких, як організація освітнього процесу в 1-4 класах закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), укладання планів-конспектів уроків, проведення пробних уроків та виховних заходів, диференційована робота з дітьми, календарне планування, робота в групах продовженого дня (ГПД), індивідуальні бесіди з батьками тощо.

Завдання навчальної пропедевтичної практики:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з освітнім процесом початкової школи, формування вмінь і навичок спостереження та аналізу педагогічних явищ;

- ознайомлення з нормативно-правовими документами, що регламентують організацію освітнього процесу в початковій школі (концепцією НУШ, Державним стандартом початкової освіти (для 1 класу, від 21.02.2018 р.), методичними рекомендаціями щодо вивчення навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти та організації освітнього

процесу в поточному навчальному році; освітніми програмами для початкової школи);

- ознайомлення з психолого-педагогічними особливостями організації освітнього середовища відповідно до вимог НУШ; аналіз організації освітніх осередків (зон) згідно з концепцією НУШ: навчально-пізнавальної діяльності (з партами/ столами); змінних тематичних осередків (дошки / фліп-чарти / стенди для діаграм із ключовими ідеями); гри (настільні ігри, інвентар для рухливих ігор); художньо-творчої діяльності (полички для зберігання приладдя та стенд для змінної виставки дитячих робіт); куточка живої природи для проведення дослідів (пророщування зерна, спостереження та догляд за рослинами, акваріум); відпочинку (з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям); дитячої класної бібліотеки; осередку вчителя (стіл, стілець, комп'ютер, полиці / ящики, шафи для зберігання дидактичного матеріалу тощо);

- спостереження за методикою організації та проведення ранкових зустрічей;

- спостереження та аналіз особливостей роботи вчителя під час реалізації завдань тематичного тижня; участь у підготовці та проведенні дидактичних ігор відповідно до тематичного тижня;

- аналіз особливостей використання вчителем формувального оцінювання (1-2 класи);

- інтегрування, поглиблення та закріплення набутих за час навчання психолого-педагогічних і фахових знань, застосування їх у практичній діяльності вчителя початкової школи;

- набуття вмінь і навичок підготовки та проведення пробних уроків у початковій школі, складання календарних планів, добір основної та додаткової літератури, виготовлення наочності, робота з мультимедійними засобами тощо;

- формування навичок творчого, науково-педагогічного та методичного пошуку, ознайомлення з ефективними педагогічними технологіями;

- ознайомлення з авторськими методиками, вивчення передового педагогічного досвіду та впровадження його в навчально-виховну діяльність ЗЗСО;

- формування соціальних і професійно значимих якостей, світоглядної та громадянської позиції, індивідуальності особистості;

- виконання практичних навчально-виховних та дослідницьких завдань;

- вивчення особливостей організаційної структури та функціонування ГПД, педагогічних умов реалізації форм, методів і методик організації навчальної та дозвільної діяльності дітей у ГПД, формування вмінь організації результативної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу ГПД;

- ознайомлення з особливостями здійснення педагогіки партнерства під час роботи з батьками, вироблення вмінь педагогічного керівництва спільною діяльністю сім'ї та громадськості у вихованні дітей;

- формування вміння аналізувати й оцінювати власну діяльність, а також коригувати її на основі рефлексії, професійно самовдосконалюватися;

- формування у здобувачів стійкого інтересу до педагогічної професії, розвиток творчої активності, дослідницької культури, збагачення спектру професійно-важливих якостей і компетентностей особистості;

- сприяти виробленню оптимістичної професійної позиції та прагненню до професійного самовдосконалення й розвитку професійної компетентності;

- розширення потенційних можливостей працевлаштування майбутнього вчителя та конструювання його професійної кар'єри.

Навчальна пропедевтична практика в закладах загальної середньої освіти спрямована на формування у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей із різних видів педагогічної діяльності: навчальної, виховної, науково-дослідницької, комунікативної, організаторської, проєктувальної, соціальної, діагностичної, методичної.

Сформовані в процесі цього виду практики компетентності дозволять здобувачам вищої освіти більш ефективно засвоювати теоретичні знання з курсів професійного блоку дисциплін і вдосконалювати уміння в процесі інших видів практик.

Із метою оволодіння різними трудовими функціями професійної діяльності та відповідними фаховими компетентностями практикантів у ході реалізації завдань програми навчальної пропедевтичної практики в початковій школі повинен оволодіти конструктивно-планувальними, комунікативно-навчальними, організаторськими, розвивально-виховними та дослідними вміннями.

Конструктивно-планувальні вміння:

- вивчити документацію ЗЗСО;
- планувати та цілеспрямовано добирати засоби, методи і прийоми організації освітнього процесу в 1-4 класах;

- розробити плани-конспекти пробних уроків із навчальних предметів у початкових класах, визначати триєдину мету та структурні етапи кожного уроку, передбачати використання наочності, мультимедійних засобів;

- використовувати ефективні методи та прийоми для досягнення мети;

- аналізувати типи вправ і завдань та послідовність їх виконання відповідно до етапів уроку з урахуванням труднощів навчального матеріалу та рівня підготовки учнів;

- виготовити наочні посібники, добирати ілюстративний та роздатковий матеріал;

- розробити позаурочні форми роботи, формулювати їх мету, визначати місце проведення, обладнання, заходи безпеки;

- планувати режимні процеси;

- спостерігати за роботою вихователя ГПД;

- узагальнити результати навчальної пропедевтичної практики та оформити звіт.

Комунікативно-навчальні вміння:

- підтримувати загальнонавчальні контакти учитель - клас, учитель - учень, учень - учитель, учень - учень, учитель - батьки, батьки - учитель;

- адаптувати власний професійний досвід до рівня вимог програми навчальних предметів, можливостей загального розвитку учнів та рівня оволодіння програмовим матеріалом;

- визначити об'єкти контролю за різними видами діяльності молодших школярів із урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Організаційні вміння:

- забезпечити виконання плану проходження навчальної пропедевтичної практики в закладах загальної середньої освіти;

- поєднувати різні форми роботи з дітьми: колективні (фронтальні), групові, індивідуально-групові та індивідуальні на уроках, у позакласних видах діяльності з урахуванням мети та завдань;

- проводити дидактичні ігри на уроках, організовувати позаурочні заходи зі школярами;

- використовувати ефективні методи активізації пізнавальної діяльності школярів;

- визначати доцільність методів навчання та використання їх для активізації пізнавальної діяльності молодших школярів.

Розвивально-виховні вміння:

- реалізувати загальноосвітній, розвивальний та виховний потенціал кожного уроку;

- із позицій особистісно зорієнтованої моделі шкільної освіти реалізовувати завдання Державного стандарту початкової освіти у ході освітнього процесу;

- формувати та розвивати різні сфери особистості молодшого школяра (інтелектуальну, моральну, емоційно-вольову, пізнавальну, спонукальну, соціально-комунікативну);

- на уроках і в позаурочній діяльності реалізовувати завдання, спрямовані на національне, патріотичне, гуманістичне, екологічне, моральне виховання;

- розвивати особистісні риси учня початкової школи.

Дослідні вміння:

- вивчити ставлення дітей до навчання, рівень сформованості навчальних умінь учнів початкових класів;

- здійснювати методичний аналіз навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння;

- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід педагогів ЗЗСО;

- здійснювати методичний аналіз розвивального середовища та навчально-виховного матеріалу ЗЗСО;

- вивчати методичну літературу й теоретично осмислювати освітній процес у формі виступів на методичних семінарах, науково-практичних конференціях, круглих столах тощо;

1.3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Базами практики є ЗЗСО міста Кам'янця-Подільського та ЗЗСО, зазначені в угодах (для студентів заочної форми навчання). Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання обов'язковою вимогою є проходження навчальної пропедевтичної практики в закладах початкової освіти міста.

1.3.1 Академічна характеристика практики

Галузь знань	01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
ОКР	бакалавр
Рік навчання	2-й
Семестр	4-й
Термін практики	4 тижні
Кількість годин	180
Кількість кредитів ECTS	6
Кваліфікація	Бакалавр початкової освіти. Вчитель початкової школи. Вихователь дітей раннього і дошкільного віку / Бакалавр початкової освіти. Вчитель початкової школи. Вчитель іноземної мови (англійської) початкової школи
Вид підсумкового контролю	Недиференційований залік

1.3.2 Обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти

Для безпосереднього керівництва практикою кожного студента відповідно до навчального навантаження викладачів кафедра призначає безпосередніх керівників.

Керівник практики здобувача вищої освіти від кафедри:

- узгоджує з керівником практики від підприємства, організації, установи тощо індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцем проходження практики;
- бере участь у настановних і підсумкових конференціях із питань організації практики;
- актуалізує теоретичні знання студентів, відповідно до тем практики;
- контролює, щоб здобувачі вищої освіти своєчасно з'явилися на місцях практики, виконали програму практики та дотримувалися термінів проведення;
- контролює процес проходження практики здобувачами вищої освіти;
- допомагає студентам у складанні планів роботи, перевіряє конспекти пробних занять;

- відвідує практикантів за місцем проходження практики, надає консультації щодо виконання завдань практики та оформлення звітної документації;

- інформує студентів про порядок надання звітів про проходження практики та їх захисту;

- оцінює результати практики студентів;

- перевіряє і здає звіти студентів про проходження практики на кафедру.

Обов'язки здобувачів вищої освіти, які проходять практику:

- до початку практики пройти в університеті інструктаж із охорони праці;

- до початку практики отримати від керівника направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

- своєчасно прибути на базу практики;

- якісно та в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики:

- заповнити щоденник практики;

- відвідувати усі уроки в класі впродовж практики, фіксувати їх у зошиті спостережень;

- заздалегідь визначати теми пробних уроків та тему виховного заходу, завчасно консультиватися з учителем і методистами;

- напередодні проведення пробного уроку чи заходу, а також роботи в ГПД обов'язково підписати урок або захід у вчителя (вихователя). Не підписаний напередодні конспект не дає права зарахувати урок, захід чи роботу в ГПД;

- готуючись до уроку, продумати методи, завдання, вправи, індивідуальну роботу з молодшими школярами, наочність, яка відповідає естетичним і гігієнічним нормам, продумати використання сучасних методів, новітніх технологій, а також можливість користування мультимедійними засобами; - проводити наукові дослідження та експерименти з обраної проблеми;

- стежити за оголошенням на факультеті щодо терміну подачі документації, дня захисту педпрактики та проведення підсумкової конференції;

- бути обов'язково присутнім на захисті й конференції (відсутньому без поважних причин здобувачеві вищої освіти практику не зараховують);

- вивчити правила охорони праці, техніки безпеки, внутрішнього розпорядку і виробничої санітарії та суворо їх дотримуватись;

- нести відповідальність за виконану роботу;

- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік із практики.

1.4 ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна пропедевтична практика в закладах початкової освіти складається із двох змістових модулів.

Змістовий модуль 1. Навчально-методична робота

Здобувач вищої освіти повинен виконувати функції організації та здійснення навчальної та методичної роботи в закладах початкової освіти, а саме:

1-2 класи (перший тиждень)

1. Спостерігати за методикою організації та проведення ранкових зустрічей.

2. Спостерігати й аналізувати особливості роботи вчителя під час реалізації завдань тематичного тижня.

3. Брати участь у підготовці та проведенні дидактичних ігор відповідно до тематичного тижня.

3-4 класи

1. Визначати рівень сформованості вміння організовувати своє робоче місце в 3-4 класах початкової школи.

2. Спостерігати та аналізувати уроки, які проводить учитель, підготувати та провести пробні уроки. Обов'язково здобувач вищої освіти повинен відвідувати всі уроки за розкладом, що має бути зафіксовано у щоденнику навчальної пропедевтичної практики та в зошиті спостережень за освітнім процесом у початковій школі.

3. Визначити дати проведення пробних уроків, опрацювати теми уроків, консультацій із учителем і методистом, скласти плани-конспекти уроків і затвердити їх у вчителя та методиста.

Ураховуючи специфіку педагогічного факультету і керуючись наказом Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, практикант має провести: по одному пробному уроку згідно з розкладом класу, за яким закріплений практикант. Поурочні плани-конспекти разом із методичними матеріалами та наочністю до них додаються до звіту з педпрактики.

4. Відвідати пробні уроки однокурсників, проаналізувати їх. У щоденниках практики повинні бути записи про відвідані пробні уроки однокурсників.

5. Методична робота здобувача вищої освіти охоплює вивчення ним освітньої програми, підручників, посібників; підготовку методичних розробок уроків і виховних заходів; участь у засіданнях методичних об'єднань; участь в обговоренні уроків і виховних заходів; підготовку виступу на батьківських зборах, участь у групових консультаціях і методичних конференціях, педагогічних нарадах, семінарах, які проводять у ЗЗСО та на кафедрі за профілем кафедри. Окрім того, студенти повинні опрацювати навчальні посібники, з якими працює клас і вчитель, методичні розробки, проаналізувати варіативні програми, визначити можливість / неможливість проведення уроків за навчальними програмами.

Змістовий модуль 2. Виховна робота

Виховна робота в початковій школі охоплює такі аспекти:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати;
- утвердження принципів вселюдської моралі;
- формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря;
- виховання свідомого ставлення до навчання, розвиток пізнавальної активності та культури розумової праці;
- забезпечення високої художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості;
- формування екологічної культури дитини, гармонії її відносин із природою;
- забезпечення повноцінного розвитку дітей, охорони та зміцнення їхнього здоров'я;
- ознайомлення з позакласною роботою ЗЗСО, з планами позакласної виховної роботи.

Здобувач вищої освіти повинен реалізувати виховну роботу, а саме:

1. Самостійно спланувати і провести виховний захід, скласти його розгорнутий план-конспект. План-конспект (сценарій) заходу слід скласти заздалегідь і подати вчителю та методисту від кафедри на підпис не пізніше, як за 2-3 дні до його проведення. Дата проведення виховного заходу має відповідати календарному планові. Обов'язково відвідувати всі виховні заходи, які проводять у класі, що має бути зафіксовано в щоденнику практики.

2. Проаналізувати план-конспект одного дня роботи вихователя ГПД відповідно до календарного планування діяльності з дотриманням режимних процесів: прийом дітей, бесіда з учителем, мета, поставлені завдання, з'ясування проблем тощо.

3. Ознайомитись із основними формами і методами спільної роботи школи та сім'ї, дотримуючись принципу дитиноцентризму в сучасній початковій школі.

4. Виготовити наочні посібники та програмні матеріали, мультимедійні засоби тощо, й використати їх у своїй роботі.

Завершує практику підсумкова конференція, дату якої оголошують заздалегідь. У формі усних виступів здобувачів вищої освіти відбувається обмін інформацією про специфіку діяльності вчителя початкової школи, у результаті чого вони набувають уявлення про «професійне поле» майбутньої діяльності.

Підсумкова діяльність здобувачів вищої освіти передбачає:

1. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.
2. Участь у захисті та в конференції за підсумками навчальної пропедевтичної практики в закладах початкової освіти.

1.5 ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Завдання навчальної пропедевтичної практики в закладах початкової освіти реалізуються у три етапи: 1-й - організаційний, 2-й - основний, 3-й - підсумковий.

I етап - організаційний

1. Участь у настановній конференції. Ознайомлення з інструктажем із безпеки життєдіяльності дитини.
2. Ознайомлення зі школою, класом, класоводом, функціями вчителя, із адміністрацією школи, специфікою організації освітнього процесу в початковій школі, основними державними документами, які регламентують роботу в початковій школі.
3. Складання індивідуального плану педагогічної практики.
4. Вивчення плану роботи методичного об'єднання вчителів початкової школи. Вибір теми для виступу.
5. Вивчення календарного планування на весняний семестр.
6. Вивчення плану проведення різноманітних заходів ЗЗСО та класу на період практики.
7. Ознайомлення з основними формами роботи вчителя з батьками, планом проведення батьківських зборів, підготовка виступу, тема якого має бути актуальною у навчально-виховній діяльності молодших школярів.
8. Вивчення системи роботи вихователя ГПД, навчально-методичної документації.

II етап - основний

1. Спостереження за методикою організації та проведення ранкових зустрічей (1-2 класи).
2. Спостереження й аналіз особливостей роботи вчителя під час реалізації завдань тематичного тижня, участь у підготовці та проведенні дидактичних ігор відповідно до тематичного тижня (1 клас).
3. Спостереження та аналіз уроків, які проводить учитель, підготовка і проведення пробних уроків.
4. Визначення дати проведення пробних уроків, опрацювання тем уроків, консультацій із учителем та методистом, складання планів конспектів уроків, затвердження їх учителем та методистом.
5. Виготовлення наочних посібників та програмних матеріалів, мультимедійних засобів тощо з метою їх використання у роботі.
6. Самостійне планування і проведення виховного заходу, складання розгорнутого конспекту виховного заходу.
7. Відвідування уроків однокурсників із подальшим їх аналізом.
8. Аналіз плану-конспекту одного дня роботи вихователя ГПД.
9. Ознайомлення з основними формами роботи вчителя з батьками, планом проведення батьківських зборів, підготовка теми виступу на зборах.

III етап - підсумковий

1. Підготовка документації практики відповідно до змістових модулів.
2. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

3. Участь у захисті та в конференції за підсумками педагогічної практики.

1.6 СИСТЕМА КОНТРОЛЮ

Контроль за ходом навчальної пропедевтичної практики в закладах початкової освіти студентів здійснюють методисти, факультетський керівник практики, кафедра, а також адміністрація ЗЗСО.

Система поточного і підсумкового контролю охоплює перевірку режиму роботи студентів у школі, їх дисциплінованості, виконання окремих завдань і всієї програми практики загалом.

Методисти кафедри перевіряють відвідування студентами школи, підготовку та виконання практикантами завдань, наявність необхідної документації, стимулюють конкретну допомогу вчителям упродовж усього періоду проходження практики.

Форми та методи контролю: поточне оцінювання здобувача вищої освіти під час практики; оцінка звіту; характеристика керівника практики від ЗЗСО; відгук керівника практики від кафедри; підсумковий контроль (залік).

1.7 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

1.7.1. Критерії оцінювання результатів навчальної пропедевтичної практики в закладах початкової освіти

1. Рівень професійно-педагогічних умінь.
2. Ступінь і якість виконання усіх завдань практики.
3. Професійно-значимі якості особистості: дисциплінованість, організованість, доброзичливість, урівноваженість, любов до дітей тощо.
4. Рівень сформованості творчих здібностей.
5. Рівень педагогічного аналізу і рефлексії.
6. Якість оформлення звітної документації.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка за 12-бальною шкалою		Критерії оцінювання
	[1]		
Початковий (понятійний)	незадовільно	1-3	Володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Мало усвідомлює мету навчальної діяльності, робить спробу провести урок; може самостійно знайти в підручнику відповідь, недосконало знає вимоги до ведення документації, написання конспекту.
Середній (репродуктивний)	задовільно	4	Практикант володіє початковими знаннями, знає половину навчального матеріалу, здатний відтворити його, орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне складання конспекту уроку викликає значні труднощі.
		5	Знає більшу частину навчального матеріалу, розуміє сутність завдання, вміє працювати з підручником, самостійно складати конспект, але уроки проводить під контролем учителя.
		6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати уроки, робить певні висновки; самостійно складає конспект уроку; вміє застосовувати знання під час роботи з дітьми, користується наочними посібниками, однак допускає незначні помилки.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	добре	7	Правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, вміє наводити приклади на підтвердження думок, застосовувати теоретичні знання на практиці; за допомогою викладача може правильно оформити конспект, самостійно провести урок.

		8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал на практиці; вміє аналізувати, робити висновки; вміє самостійно провести урок, обґрунтувати його положення, використовує наочність.
		9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко оперує поняттями, має сформовані типові навички підготовки й проведення уроків, виховних заходів.
Високий (творчо- професійний)	відмінно	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями; робить аргументовані висновки; практично оцінює ситуацію на уроці; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; використовує міжпредметні зв'язки, наочність. Уроки проводить на досконалому рівні.
		11	Здобувач вищої освіти володіє глибокими знаннями з фахових методик, уміє знаходити додаткові джерела інформації, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для формування власних аргументованих суджень. Уроки проводить на належному методичному рівні, використовує мультимедійні засоби навчання.
		12	Практикант має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування теми й мети уроку; розв'язує складні проблемні завдання; уміє ставити і розв'язувати проблеми; займається науково-дослідницькою роботою; моделює ситуації в нестандартних умовах. Уроки проводить на належному методичному рівні, використовує мультимедійні засоби навчання. Усі завдання практики виконано на високому рівні.

Загальна підсумкова оцінка за практику виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані здобувача вищої

освіти за двома шкалами оцінювання: національною (зараховано / не зараховано) та шкалою ECTS.

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного захисту)	Не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики)	

1.7.2 Розподіл балів для оцінювання результатів навчальної пропедевтичної практики в закладах початкової освіти

№ ЗМ	Вид звітної роботи	Кількість уроків	Максимальна кількість балів
ЗМ 1. Навчально-методична робота	Літературне читання	2	10
	Українська мова	2	10
	Математика	2	10
	Природознавство/Я досліджую світ	1	5
	Трудове навчання / Я досліджую світ	1	5
	Образотворче мистецтво / Я досліджую світ	1	5
	Музичне мистецтво) / Я досліджую світ	1	5
ЗМ 1 разом			50
ЗМ 2. Виховна робота	Зошит спостережень		5
	Виховний захід	1	5
	ГПД	1 день	5
	Наочність		5
	Лепбук	1	5
ЗМ 2 разом			25
Оформлення звітної документації практики	Щоденник		5
	Звіт		5
	Відеоматеріали + аналіз уроків		5
	Захист практики		5
			25
Всього			100

1.8 ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З ПРАКТИКИ

1. Щоденник практики, який містить індивідуальний план (фіксує щоденну роботу практиканта, проведення пробних уроків, виховної, індивідуальної роботи, вивчення передового досвіду, виготовлення

роздаткового матеріалу, наочності, участь у конференції, засіданнях, методичних об'єднаннях, батьківських зборах тощо), записи методиста, характеристику роботи практиканта.

2. Зошит психолого-педагогічних спостережень, який повинен містити відомості про школу, клас, щоденні записи роботи практиканта, спостереження за організацією освітнього процесу в 1-4 класах, конспекти пробних уроків.

3. Календарне планування на весняний семестр, план виховної роботи.

4. Розгорнуті конспекти пробних уроків (кількість уроків відповідно до завдань практики) і наочний матеріал до них.

5. Аналізи уроків, проведених учителем та студентами-практикантами. Додати копії конспектів цих уроків окремим файлом.

6. Аналіз розгорнутого плану-конспекту виховного заходу.

7. Розгорнутий опис дня роботи у ГПД, індивідуальної роботи з дітьми.

8. Наочність до уроків, лепбук.

9. Матеріали наукового дослідження.

10. Звіт про виконання програми практики.

Звітну документацію здають провідному фахівцеві навчального відділу з організації практики на педагогічному факультеті у триденний термін після її завершення.

1.9 ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ

1. Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми та індивідуальних завдань практики.

Форма звітності за практику - письмовий звіт, зміст і форму якого визначає кафедра відповідно до програми практики.

Письмовий звіт подається на рецензування керівнику практики від кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

2. Звіт з практики здобувач вищої освіти захищає перед комісією, призначеною завідувачем кафедри, факультетським керівником практики. До складу комісії входять викладачі-керівники практик та (за можливості) керівник від бази практики.

Комісія оцінює результати практики здобувачів вищої освіти за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів на базах практики в останні дні її проходження впродовж двох тижнів після її завершення.

Підсумки практики роблять відповідно до вимог, передбачених робочою програмою практики.

Місце, час і форму складання заліку з практики визначає деканат факультету, і повідомляє про це здобувачів і керівників практики.

У здобувачів заочної форми навчання комісія може приймати залік із практики в період сесії, яка проходить після практики. Конкретна дата

складання заліків із практики визначається в Наказі ректора про направлення на практику.

3. Результати заліку з практики враховують:

- оцінку результатів роботи, поданої в характеристиці керівника практики від бази практики;
- оцінку за оформлення звіту, щоденника;
- презентацію здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповіді на запитання членів комісії із захисту практики;
- відгук керівника практики від кафедри, зафіксований у щоденнику;
- ступінь і якість виконання завдань практики;
- рівень сформованості компетентностей для цілісного виконання комплексу функціональних обов'язків учителя початкової школи.

4. Результат заліку за практику вносять у відомість обліку успішності та залікову книжку здобувача.

5. Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально), може бути надане право на проходження практики в інший термін за визначених умов.

6.

1.10 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1.10.1 ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бабюк Т.Й., Гордійчук М.С., Попова О.Ю. Методика навчання освітньої галузі «Мови і літератури»: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Друк-сервіс, 2017. 142 с.

2. Бабюк Т.Й., Довгань О.С. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2017. 99 с.

3. Бех І.Д. Виховання особистості : підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.

4. Гнатенко О.С. Розв'язування нестандартних математичних завдань: навчально-методичний посібник для здобувачів рівня вищої освіти «бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта/ Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2019. 52 с.

5. Гребенькова А.О. Довідник класного керівника: 1-4 класи. Харків : Веста: Вид. «Ранок», 2006. 192 с.

6. Державний стандарт початкової загальної освіти // Практика управління закладом освіти. Спецвипуск: 2012. С. 1-33.

7. Державний стандарт початкової освіти // Учитель початкової школи. 2018. №4 (вкладка). С.1-16.

8. Дорож І.А., Ковальчук А.Ф. Методика навчання освітньої галузі «Технології» : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2018. 264 с.

9. Досяк І.М. Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. 1-4 класи. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 160 с.

10. Забашта Н.О., Шматько Н.О. Організація прогулянок у групі подовженого дня в 1-4 класах. Харків : Вид-во «Ранок», 2010. 176 с.
12. Інноваційні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі : навчальний посібник / заг. ред. Н.В. Гудими. Кам'янець-Подільський : Друк-сервіс, 2018. 168 с.
13. Інтерактивний посібник-глосарій для вчителів початкових класів. URL: [https:// edera.gitbooks.io/ glossary/](https://edera.gitbooks.io/glossary/).
14. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання : навч. посіб. (для студ. пед. вузів). Київ : Вища школа, 2005. 313 с.
15. Кизим О.П. Організація роботи групи подовженого дня в 1-4 класах. Харків : Вид-во «Ранок», 2010. - 144 с.
16. Ключові тези орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів 1-4 класів (Наказ МОІ від 19.08.2016 № 1009 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 №1222») та методичних рекомендацій до оновлених програм початкової школи (1-4 клас) (Лист МОІ України від 17.08.2016 №1/9-437). URL: <https://drive.google.com/file/d/OB3qpkE5NRSYoUzlmamFhYXFMTlk/view>.
17. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. Київ : Знання, 2007. 448 с.
18. Матвієнко О.В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія : посібник. Київ : ВД «Стилос», 2006. 543 с.
19. Мелекесцева Н.В. Навчально-виховна практика в початковій школі: програма і методичні рекомендації до організації та проведення практики здобувачів рівня вищої освіти «бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта: навч.-метод. посіб. / редкол.: Мелекесцева Н.В. (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський, 2019. 80 с.
20. Моделювання портфоліо педагога: навчально-методичний посібник / уклад. Н.В. Бах.мат. 2-ге виц., переробл. і доповн. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. 72 с.
21. Морозова З.В. Група продовженого дня. Методичний посібник для вихователя. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007.160 с.
22. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи (зі змінами). Тернопіль : Мандрівець, 2015. 256 с.
23. Навчально-виховні заняття в групі подовженого дня / Упоряд. О.Л. Співак. Харків : Ранок-НТ, 2007. 176 с.
24. Настільна книга молодого вчителя початкової школи / Авт.-уклад. : М.О. Новожилова, Л.М. Яськова. Харків : Вид-во «Ранок», 2009. 288 с.
25. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
26. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

27. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / zag. red. N.M. Bibik. Kyiv : TOB «Vydavnychyj dim «Plyady», 2017. 206 s.

28. Palijchuk O., Prokop I. Metodika navchannya osvithnoji haluzi «Matematyka» v pochatkovij shkoli : navch. posib. Chernivci : Chernivets. nac. un-t, 2017. Ch.1. 224 s.

29. Palyshkova I.O. Pedagogika: profesiyno pedagogichna kul'tura vchytelja: navch. posib. Kyiv : Slovo, 2011. 192 s.

30. Pro dejaky pytannja organizacii v zakladaх osviti vихovnoji roboty shodo bezpeki y blagopoluchchja dytynи v 2018/2019 navchальному roci: List MON Ukraїni vid 07 serpnja 2018 r. № 1/9-486. URL: https://drive.google.com/file/d/1e_Uyq5Cz263KC98YT6IFOuK0tuLmV3c6/view.

31. Pro zatverdzhennja Instrukcii shodo zapovnennja Kласного журналу dla 1-4-x класів загальноосвітніх навчальних закладів : Закон України від 08 kvitnja 2015 r. № 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-15>.

32. Pro zatverdzhennja metodичних рекомендацій shodo ocіnuvannja navchальних dosjagnen'ь учнів першого класу у Новій українській школі : Наказ МОИ України від 20 серпня 2018 r. № 924. URL: <https://drive.google.com/file/d/leRex:w18nXQLq11jGxSevEcJE21Z8LBYr/view>.

33. Pro osvitu: Закон України від 05 veresnja 2017 r. No 2145-VIII. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>.

34. Pro Strategiju nacіonal'no-patriotичного vихovannja дітей та молоді на 2016-2020 роки: Закон України від 13 zhovtnja 2015 r. № 580/2015. URL: https://osvita.ua/legislation/pozashk_osv/48106/.

35. Pro схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Закон України від 14 грудня 2016 r. № 988-p. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/.

36. Profesiйна kompetentnist'ь vchytelja початкових класів : navchально-методичний посібник для вчителів / Автори-упоряд.: В.Є. Берека, А.В. Галас. Харків : вид-во «Ранок», 2018. 496 s.

37. Savchenko O.J. Vихovnyj potencіal початкової освіти: посібн. для vчит. метод. поч. навч. 2-ге вид., доповн. переробл. Kyiv : Богданова А. М., 2009. 226 s.

38. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти : 1-2 класи + Закон України «Про освіту» + Державний стандарт початкової освіти. Kyiv: TD «OSVITA-CENTR+», 2018. 240 s.

39. Tлумачний словник шкільної лексики (початкова школа) / автори-укладачі: Н. В. Гудима, Н.В. Мелееєсцева. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 120 s.

40. Fedorchuk V.V. Pedagogіchni tehnologії v початковій школі : navchально-методичний посібник /V.V. Федорчук. - Кам'янець-Подільський : Vдавець ПП Зволейко Д. Г., 2014. 268 s.

41.

1.10.2 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Видавництво «Початкова школа»: <http://www.pochatkova-shkola.net/index.htm>
2. Вчитель вчителю, учням та батькам: <http://teacher.at.ua/>
3. Нова українська школа: <http://nus.org.ua/>
4. Міністерство освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua>
5. ОсвітаUA: <https://osvita.ua/>
6. Портал вчителів початкових класів « Урок»: <http://www.yrok.net.ua/>
7. Студія онлайн-освіти "Educational Era": <https://www.ed-era.com/>

**ОХОРОНА ПРАЦІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ
ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

1. Загальні положення.

- 1.1. Практика є невід'ємною складовою частиною процесу професійної підготовки студентів в університеті і проводиться на оснащених відповідним чином базах університету.
- 1.2. Практика студентів університету проводиться на базах, які мають відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.
- 1.3. Студенти можуть бути направлені на практику тільки на ті бази, з якими університет завчасно уклав договір на її проведення за встановленою формою.
- 1.4. До початку проведення практики повинно бути проведено обстеження робочих місць студентів-практикантів відповідальними за організацію проведення практики особами.
- 1.6. Обов'язковою умовою допущення студентів до проходження практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці під час трудового і професійного навчання та оформлення його у бланку реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж та особи, яку інструктували.
- 1.7. До практики допускаються тільки ті студенти, які пройшли медичний огляд.

2. Вимоги безпеки під час практики.

- 2.1. При прибутті на базу практики студент-практикант повинен отримати вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці та поставити підпис у відповідних журналах інструктажу;
- 2.2. Студент має бути ознайомлений про те, що при виконанні професійних обов'язків на нього можуть впливати такі шкідливі або небезпечні фактори:
 - висока психофізіологічна напруга;
 - висока концентрація уваги;
 - небезпека ураження електрострумом;
 - небезпека виникнення загорань та пожеж;
 - порушення параметрів мікроклімату, передбачених для навчальних приміщень;
 - довготривалі статичні навантаження.
- 2.3. Студент-практикант повинен виконувати тільки ту роботу, яка йому доручена згідно з програмою практики.
- 2.4. У разі притягнення практиканта до робіт, які не передбачені програмою практики, йому слід негайно доповісти про це керівнику практики.

3. Під час практики не допускається:

- 3.1. Не виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку установи, зокрема, запізнюватися на роботу.
- 3.2. Пропускати або не проводити визначені програмою практики уроки та зривати навчальний процес.
- 3.3. Залишати робоче місце без дозволу керівника практики, учителя, директора школи.
- 3.2. Відвертати від роботи педагогічних працівників, які його оточують, заважати навчальному процесу.
- 3.3. Залишати учнів, з якими він проводить навчальні заняття, позакласну діяльність без нагляду.
- 3.4. Під час занять у навчальному кабінеті виконувати роботу, яка не передбачена розкладом і планом занять.
- 3.5. При виникненні недоліків у роботі обладнання та приладів (комп'ютера, ксерокса, побутових приладів тощо) самостійно або разом з учнями їх ліквідувати, натомість негайно повідомити керівника установи, учителя та припинити роботу до усунення недоліків.
- 3.6. При встановленні порушень вимог охорони праці в приміщенні для занять, розпочинати чи продовжувати роботу з учнями до усунення недоліків, які загрожують їхньому життю та здоров'я, зобов'язаний повідомити керівника навчального закладу про причини відміни занять у кабінеті.
- 3.7. Виконувати будь-які види ремонтних робіт на робочому місці учня чи в приміщенні. Ремонт виконується спеціально підготовленим персоналом закладу (електромонтером, слюсарем, електромеханіком).

4. Студент-практикант зобов'язаний:

- 4.1. Вживати заходи дисциплінарного впливу до учнів, які свідомо порушують правила безпечної поведінки під час занять.
- 4.2. Повідомляти керівника закладу про всі недоліки в забезпеченні охорони праці, які знижують рівень безпеки життєдіяльності людини (норми освітленості, травмонебезпеки обладнання, інструментів тощо).
- 4.3. Прийняти екстренні заходи при погіршенні стану здоров'я учня (запаморочення, втрата свідомості, кровотеча з носа і т. ін.), надати йому необхідну першу (долікарську) допомогу та викликати медичного працівника;
- 4.5. Дбати про особисту безпеку, повідомляти в разі необхідності про погіршення стану власного здоров'я під час робочого процесу.

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

1. Загальні положення.

- 1.1. З метою забезпечення повної безпеки життя і здоров'я дітей необхідно ретельно дотримуватись техніки безпеки, санітарно-гігієнічних вимог, правил пожежної і електробезпеки, дорожнього руху, поведінки дітей на уроках, під час виконання робіт, проведення масових заходів, екскурсій і прогулянок.
- 1.2. Під час практики студент відповідає за життя і здоров'я дітей.
- 1.3. Необхідно вжити всіх заходів для усунення небезпечних ситуацій, проявляти максимум уваги до учнів.
- 1.4. Під час практики постійно стежити за станом здоров'я дітей, знати учнів з вадами здоров'я; у випадку захворювання дитини викликати лікаря і батьків.
- 1.5. Необхідно регулярно проводити з учнями різні види інструктажів про дотримання правил ТБ, БЖД під час уроків, на перервах, в позаурочний час.
- 1.6. Провести позакласні виховні заходи з питання безпеки життєдіяльності.

2. Забезпечення БЖД учнів у приміщеннях.

- 2.1. Здійснювати повсякденний нагляд за станом обладнання, меблів.
- 2.2. Підставки для квітів повинні бути стійкими; не дозволяється розміщувати квіти на шафах, на стінах, підвіконнях.
- 2.3. Не забивати цвяхи чи інші гострі предмети на рівні зросту дітей.
- 2.4. Необхідно здійснювати щоденне вологе прибирання і регулярно провітрювання класної кімнати; стежити за чистотою вікон, занавісок; ніщо не повинно перешкоджати доступу світла в класну кімнату.
- 2.5. Навчальне обладнання, знаряддя праці слід зберігати в спеціально відведених безпечних місцях.
- 2.6. У класі розмістити стенди з правилами пожежної безпеки та дорожнього руху.

3. Дотримання правил ТБ на уроках трудового навчання.

- 3.1. Перед початком роботи варто детально проінструктувати дітей по кожному виду навчального завдання.
- 3.2. Інструктаж супроводжувати показом безпечних прийомів роботи.
- 3.3. Після інструктажу слід шляхом часткового показу дій дітьми переконатись, що вони засвоїли правила і вимоги безпеки.
- 3.4. При роботі з ножицями необхідно ретельно стежити, щоб діти правильно їх тримали (направленими від себе від сусіда, від очей тощо).

- 3.5. Ножиці повинні бути з тупими кінцями і зберігатись у спеціальній коробці чи пеналі.
- 3.6. При роботі з тканиною треба стежити, щоб діти користувались наперстком, не використовували іржаві голки.
- 3.7. Необхідно зберігати голки, булавки в спеціальних коробках, подушечках.
- 3.8. Уважно стежити, щоб діти не брали булавки, голки до рота, не прикріпляли до одягу, не кидали на підлогу.
- 3.9. У випадку поранення необхідно надати дитині першу медичну допомогу або викликати лікаря.
- 3.10. У класній кімнаті (майстерні) мати аптечку з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги.

4. Дотримання правил БЖД на уроках фізкультури.

- 4.1. Перед уроком ретельно перевірити стан спортивного залу чи майданчика.
- 4.2. Перед уроком у залі необхідне вологе прибирання, дотримання чистоти та порядку упродовж уроку.
- 4.3. Спортивне обладнання повинно бути справним, надійно закріпленим, зберігатись у безпечному місці.
- 4.4. Уроки фізкультури слід проводити в спортивному одязі, взутті відповідно до пори року.
- 4.5. Слід навчати учнів безпечного виконання фізичних вправ, дотримання дисципліни і правил поведінки, сумлінного виконання всіх команд учителя.
- 4.6. Необхідно стежити за дозуванням фізичних вправ, станом здоров'я дітей, знати дітей з ослабленим здоров'ям.
- 4.7. Здійснювати страхування учнів під час виконання фізичних вправ.
- 4.8. Діти, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми в спортивному залі чи на майданчику.
- 4.9. Користуватися спортивним обладнанням та інвентарем без дозволу вчителя учням забороняється.
- 4.10. У спортивному залі необхідно мати аптечку з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги.

5. Дотримання правил ТБ під час роботи на земельній ділянці.

- 5.1. Роботу на ділянці учні повинні розпочинати лише з дозволу вчителя після отримання чіткого інструктажу.
- 5.2. Ходити лише по доріжках, не бігати, не обганяти один одного.
- 5.3. Інвентар має відповідати зросту і можливостям учнів.

- 5.4. Переносити інструменти (лопати, граблі) слід вертикально, так, щоб їх робоча частина була спрямована вниз.
- 5.5. Знаряддя праці необхідно після роботи ретельно почистити від бруду й зберігати у відведеному місці в справному стані.
- 5.6. Працю дітей необхідно організувати лише у сприятливу погоду.
- 5.7. Слід дотримуватись вимог до тривалості праці молодших школярів – 40–45 хв та переносу дітьми ваги – до 3 кг.
- 5.8. Регулярно міняти види праці дітей, стежити за правильністю постави.
- 5.9. Забороняється залучення учнів до оббризування рослин ядохімікатами. Після обробки ділянки не допускати туди дітей упродовж 5-ти днів.
- 5.10. Забороняється вживання немитих овочів, фруктів.

6. Дотримання правил ТБ під час використання ТЗН та комп'ютерної техніки.

- 6.1. Перед роботою провести інструктаж з ТБ на робочому місці.
- 6.2. Користуватись електрообладнанням дозволяється тільки при надійному заземленні корпусу.
- 6.3. Перед початком роботи необхідно включити систему кондиціонування повітря в приміщенні.
- 6.4. Необхідно правильно відрегулювати освітлення робочого місця.
- 6.5. На екран діти повинні дивитись під прямим кутом, а не збоку.
- 6.6. Під час роботи не допускаються сторонні розмови, подразнюючі шуми.
- 6.7. Всі кабелі слід вставляти і виймати тільки при вимкненій апаратурі.
- 6.8. При появі будь-яких несправностей або запаху горілого слід повідомити відповідального за електрообладнання.
- 6.9. Після закінчення роботи необхідно привести в порядок робоче місце, ретельно вимити руки з милом, вимкнути електропостачання.

7. Охорона життя і здоров'я дітей при проведенні екскурсій, прогулянок.

- 7.1. Перед екскурсією вчителів необхідно відвідати і оглянути її об'єкт, вибрати місце для безпечного розміщення дітей.
- 7.2. До виходу на об'єкт учитель разом з представником адміністрації школи проводить інструктаж учнів з ТБ, правил дорожнього руху.
- 7.3. На об'єктах, якщо там працюють люди, учнів інструктує керівник або досвідчений працівник.
- 7.4. Екскурсію необхідно проводити за чітким планом, затвердженим керівником школи, дотримуючись часу (40–50 хв).

- 7.5. Не можна дозволяти учням під час екскурсії наближатись, торкатись окремих видів обладнання, транспортних засобів, загонів для свійських чи диких тварин.
- 7.6. Необхідно бути дуже уважним до сигналів, які подаються персоналом, не відволікати працівників своїми розмовами.
- 7.7. Не можна допускати порушення дисципліни з боку дітей, відлучення з місця екскурсії чи прогулянки, ігор, бешкетництва.
- 7.8. Важливо продумати організований відпочинок дітей після екскурсії і місце його проведення.
- 7.9. Шлях до місця екскурсії і повернення повинен бути найкоротшим, безпечним, з пунктами відпочинку, з мінімальною кількістю переходів через проїзні частини доріг.
- 7.10. З класом в 30 осіб вирушають 2 керівники, призначені директором чи заступником директора школи.
- 7.11. Перед виходом, після привалів, перед поверненням необхідно перерахувати дітей.
- 7.12. Колону дітей формують з урахуванням, що на початку і в кінці потрібно поставити пари найбільш дисциплінованих, уважних учнів.
- 7.13. Під час руху колони дорослі повинні знаходитись у голові і в кінці з сигнальними червоними прапорцями.
- 7.14. Екскурсійне обладнання ретельно продумується і відбирається, рівномірно розподіляється між дорослими і дітьми з умовою, що максимальна вага для дітей не повинна перевищувати 3 кг.
- 7.15. Забороняється збір дітьми невідомих плодів, ягід, грибів, рідкісних об'єктів природи; забороняється пити воду з відкритих джерел.
- 7.16. У випадку виникнення небезпечних ситуацій, захворювання або травмування дітей, екскурсія призупиняється, діти відводяться в безпечне місце, а потерпілому надається перша медична допомога, при необхідності його направляють у найближчий медичний пункт, повідомляють про випадок та стан дитини директора школи, батьків.
- 7.17. Передбачати надзвичайні ситуації, пов'язані із порушенням спокою громадського порядку, а також через сучасну ситуацію в Україні.